

VIII kadencja

KANCELARIA SEJMU

Biuro Komisji Sejmowych

PEŁNY ZAPIS PRZEBIEGU POSIEDZENIA

■ KOMISJI GOSPODARKI

I ROZWOJU

(NR 103)

z dnia 22 marca 2018 r.

Pełny zapis przebiegu posiedzenia

Komisji Gospodarki i Rozwoju (nr 103)

22 marca 2018 r.

Komisja Gospodarki i Rozwoju, obradująca pod przewodnictwem posła **Jerzego Meysztowicza (N)**, przewodniczącego Komisji, oraz **Mirosławy Nykiel (PO)**, zastępcy przewodniczącego Komisji, rozpatrzyła:

– informację Ministra Przedsiębiorczości i Technologii o polityce klastrowej w Polsce, z uwzględnieniem planowanych działań na rzecz wzmocnienia pozycji klastrów oraz działań wspierających udział klastrów w eksporcie.

W posiedzeniu udział wzięli: **Marcin Ociepa** podsekretarz stanu w Ministerstwie Przedsiębiorczości i Technologii wraz ze współpracownikami, **Małgorzata Szczepańska** dyrektor Departamentu Programów Wsparcia Innowacji i Rozwoju Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju, **Radosław Runowski** dyrektor Departamentu Wsparcia e-Gospodarki Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości wraz ze współpracownikami, **Krzysztof Krystowski** prezes Związku Pracodawców Klastry Polskie wraz ze współpracownikami oraz **Maciej Bukowski** stały doradca Komisji.

W posiedzeniu udział wzięli pracownicy Kancelarii Sejmu: **Katarzyna Gadecka**, **Anna Ornat** i **Ziemowit Uździejcki** – z sekretariatu Komisji w Biurze Komisji Sejmowych.

Przewodniczący poseł Jerzy Meysztowicz (N):

Dzień dobry. Witam państwa bardzo serdecznie. Otwieram posiedzenie Komisji Gospodarki i Rozwoju.

Porządek dzienny posiedzenia obejmuje rozpatrzenie informacji Ministra Przedsiębiorczości i Technologii o polityce klastrowej w Polsce, z uwzględnieniem planowanych działań na rzecz wzmocnienia pozycji klastrów oraz działań wspierających udział klastrów w eksporcie.

Informację przedstawi podsekretarz stanu w Ministerstwie Przedsiębiorczości i Technologii pan Marcin Ociepa. Serdecznie witam pana ministra. Serdecznie witam osoby towarzyszące panu ministrowi.

Chciałbym przeprosić, ale muszę wrócić na posiedzenie plenarne. W związku z tym bardzo proszę panią przewodniczącą Nykiel o poprowadzenie dzisiejszego posiedzenia Komisji. Dziękuję państwu i przepraszam, że muszę was opuścić. Bardzo proszę, pani przewodnicząca.

Przewodnicząca poseł Mirosława Nykiel (PO):

Bardzo dziękuję, panie przewodniczący. Szanowni państwo, przystępujemy do realizacji porządku dziennego. Proszę pana ministra o wprowadzenie do tematu.

Podsekretarz stanu w Ministerstwie Przedsiębiorczości i Technologii Marcin Ociepa:

Dziękuję bardzo. Pani przewodnicząca, Wysoka Komisjo, serdecznie dziękuję za zadanie nam tego tematu. Przykładamy do niego dużą wagę. Doceniamy jego rolę i znaczenie.

Obecni ze mną są współpracownicy nie tylko z Departamentu Innowacji Ministerstwa Przedsiębiorczości i Technologii, ale także z Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości.

Przewodnicząca poseł Mirosława Nykiel (PO):

Serdecznie witamy.

Podsekretarz stanu w MPiT Marcin Ociepa:

Szanowni państwo, głównym celem polityki klastrowej jest wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności polskiej gospodarki w oparciu o zintensyfikowaną współpracę, interakcję i przepływy wiedzy w ramach klastrów, a także wspieranie strategicznych specjalizacji gospodarczych, o czym powiem za chwilę, czyli klastrów kluczowych.

Współpraca przedsiębiorstw staje się coraz częściej czynnikiem krytycznym innowacyjności rozwoju gospodarczego państw i regionów. Współpraca oparta na klastrach sprzyja wzrostowi poziomu innowacyjności i poprawie potencjalnej zdolności transferu wiedzy. Jest to szczególnie istotne dla małych i średnich przedsiębiorstw. Bez wsparcia instytucjonalnego oraz tworzonego w klastrze łańcucha wartości nie byłoby w stanie sprostać obecnym wyzwaniom rynku. Rozmiar i skala są niezwykle istotne, jeżeli chodzi o możliwość i pewną zdolność do brania na siebie kolejnych funkcji. Dzisiaj dzięki klastrum firmy są w stanie dzielić się tymi funkcjami, zadaniami w ramach klastrów.

W 2015 r. Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości przeprowadziła inwentaryzację klastrów w Polsce, w ramach której zidentyfikowaliśmy 134 klastry, które powstały pomiędzy 2003 a 2015 r. Większość zdiagnozowanej populacji klastrów, czyli ponad 60% stanowią klastry młode, czyli takie, które powstały w latach 2011–2015, a średnia ich wieku wynosi trochę ponad 4 lata.

Polskie klastry działają zarówno w sektorach zaawansowanych technologicznie, tj. w sektorze teleinformatycznym czy sektorach przemysłów kreatywnych, ale także w sektorach tradycyjnych jak np. klaster drzewny, klastry przemysłu meblowego, klaster budowlany, klaster surowcowy, klaster obróbki metalu, klaster zdrowej żywności, klastry jakości życia oraz klastry turystyczne.

Aktualne założenia polityki klastrowej przewidują dwa kierunki oddziaływania na realizację celu. Szeroko pojęta polityka klastrowa obejmuje politykę rozwojową, w tym skoordynowane polityki i instrumenty o bezpośrednim oddziaływaniu na rozwój konkretnych skupisk klastrowych.

W węższym sensie polityka klastrowa zakłada zintegrowanie dostępnego wsparcia publicznego dla wybranych klastrów, objętych statusem Krajowego Klastra Kluczowego (KKK) oraz wybranych regionów w ramach Krajowych i Regionalnych Inteligentnych Specjalizacji (KIS i RIS).

Konkurs o status Krajowego Klastra Kluczowego (KKK) przeprowadzany jest przez Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii. Krajowy Klaster Kluczowy definiowany jest jako klaster o istotnym znaczeniu dla gospodarki kraju i wysokiej konkurencyjności międzynarodowej, identyfikowany na poziomie krajowym m.in. w oparciu o kryteria dotyczące: masy krytycznej, potencjału rozwojowego i innowacyjnego, dotychczasowej i planowanej współpracy oraz doświadczenia i potencjału koordynatora. W ramach dwóch rund konkursu o status KKK (2015 r. oraz 2016 r.) wyłoniono 16 klastrów, którym przyznano ww. status.

Kluczowym instrumentem zaprojektowanym oraz wdrażanym dla klastrów posiadających status KKK jest działanie 2.3.3 Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014–2020 (PO IR), które skierowane jest na wsparcie internacjonalizacji klastrów. W ramach ww. instrumentu klastry mogą ubiegać się o dofinansowanie działań wspomagających internacjonalizację oferty klastra związanej z wprowadzaniem na rynki zagraniczne oferty/produktów klastra i/lub jego członków, ze szczególnym uwzględnieniem produktów zaawansowanych technologicznie oraz działań związanych z aktywizacją członków klastra w obszarze internacjonalizacji, tworzeniem sieci kontaktów, wymianą wiedzy z partnerami zagranicznymi, współpracą międzynarodową, zwiększeniem widoczności klastra na rynkach międzynarodowych.

Szanowni państwo, pani przewodnicząca, Wysoka Komisjo, mając na uwadze konieczność usprawnienia współpracy pomiędzy poszczególnymi grupami podmiotów zaangażowanych w tworzenie polityki klastrowej w Polsce, nasze ministerstwo powołało w 2017 r. trzy gremia, których celem jest aktywny udział w wyznaczaniu kierunków polityki klastrowej.

Po pierwsze, mamy Radę KKK, czyli kluczowych klastrów. Rada skupia przedstawicieli wszystkich Krajowych Klastrów Kluczowych. Ich zadaniem jest wypracowanie

wspólnego stanowiska klastrów prezentowanego na posiedzeniach Grupy roboczej ds. polityki klastrowej. Jednocześnie w ramach posiedzenia rady przedstawiciele klastrów mogą dzielić się (co naturalne) posiadanym doświadczeniem, dobrymi praktykami oraz budować partnerstwo do uczestnictwa w projektach międzynarodowych, czyli mówimy o ekstraklasie.

Po drugie, powołaliśmy także Zespół ds. polityki klastrowej, w skład którego wchodzi przedstawiciele władz regionalnych odpowiedzialnych za regionalną politykę klastrową. Do zadań tego zespołu należy transfer wiedzy na temat postępu w rozwoju polityki klastrowej, działań klastrów w regionach oraz monitorowanie, ewaluacja i analiza porównawcza trafności i skuteczności instrumentów wsparcia rozwoju klastrów w regionach.

Trzecie gremium to Grupa robocza ds. polityki klastrowej, w skład której wchodzi przedstawiciele rady klastrów kluczowych, przedstawiciele klastrów nieposiadających statusu KKK, przedstawiciele Zespołu ds. polityki klastrowej, przedstawiciele administracji centralnej oraz niezależni eksperci.

Grupa ma za zadanie wypracować kierunki rozwoju polityki klastrowej w Polsce i dokonać swego rodzaju rewizji dotychczas realizowanych inicjatyw, zrecenzować stopień koordynacji polityki klastrowej na poziomie kraju i regionu oraz osiągnięte efekty z synergii, które wydają się być największym wyzwaniem polityki klastrowej w Polsce.

Jakie działania podejmowało Ministerstwo Rozwoju w 2017 r.? Na marginesie, przypomnę, że MPiT wyłoniło się z podziału tego ministerstwa. W dniu 25 stycznia 2017 r. w siedzibie Ministerstwa Rozwoju odbył się Kongres Klastrów Polskich pt. „Rola Klastrów w gospodarczym rozwoju Polski”. W maju 2017 r. w Ministerstwie Rozwoju odbyło się spotkanie w sprawie powołania Grupy roboczej ds. polityki klastrowej. W czerwcu 2017 r. Ministerstwo Rozwoju zorganizowało Konferencję Klastrową pt. „Polityka klastrowa i współpraca klastrów w ramach państw V4+4”. W listopadzie 2017 r. odbyło się spotkanie Rady KKK oraz Zespołu ds. polityki klastrowej.

Jakie działania planujemy podjąć w 2018 r.? Po pierwsze, chcemy zaktualizować regulamin konkursu oraz kryteria wyboru w konkursie o status KKK, żeby utrzymać prestiż związany z I klasą klastrów. W czerwcu br. planujemy uruchomienie konkursu o odnowienie statusu dla KKK, którym w tym roku wygasa ten status. W IV kwartale br. planujemy uruchomienie III rundy konkursu o status KKK dla nowych klastrów zainteresowanych uzyskaniem takiego statusu.

Planujemy wydanie katalogu Krajowych Klastrów Kluczowych (w języku polskim i angielskim), który będzie służył jako źródło informacji oraz promocji polskich klastrów. Planowana jest również prezentacja polskiej polityki klastrowej i KKK w trakcie konferencji międzynarodowych przy współudziale wybranych KKK. Nawet tam, gdzie klastrów nie będzie, ten instrument będzie stosowny – będziemy chwalić i promować współpracę z klastrami.

W ramach działań regionalnych wspierających politykę klastrową rządu prowadzone są projekty obejmujące Regionalne Inteligentne Specjalizacje realizowane przez poszczególne klastry, w tym Krajowe Klastry Kluczowe. Planujemy wsparcie podmiotów o cechach klastra – istniejącym i nowo tworzonemu – realizowane w formie konkursów o środki dostępne w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych.

Przewidujemy wsparcie eksperckie dla klastrów świadczone przez wyspecjalizowane instytucje otoczenia biznesu, np. przez istniejący toruński Punkt Kontaktowy dla Klastrów oraz realizację przedsięwzięć finansowych z programów europejskich mających na celu popularyzację korzyści wynikających z uczestnictwa w klastrach, a także działania wspierające procesy umiędzynarodawiania przedsiębiorstw skupionych w sieciach klastrów.

Równolegle do działań na poziomie regionalnym ministerstwo prowadzi dialog z interesariuszami w zakresie sieciowania, którego celem jest tworzenie przyjaznych warunków rozwoju związków gospodarczych w Polsce.

Na koniec chcę wspomnieć, że na kanwie tego dialogu w dniu 29 stycznia 2018 r. w siedzibie Sejmu RP odbyła się konferencja pt. „Związki gospodarcze o strukturze sieciowej i integracji produktowej, działające na bazie wielostronnych umów wspólnie kontrolowanych”. W wyniku dyskusji przeprowadzonej w trakcie konferencji MPiT zaan-

gażowało do współpracy Ministerstwo Finansów, wraz z którym przygotowana zostanie pogłębiona analiza możliwości stworzenia przyjaznych warunków funkcjonowania podmiotów działających w ramach sieci i tworzonych łańcuchów wartości, tj. zgodnie z naszym drugim priorytetem – umiędzynarodowienie to jedno, a drugie to myślenie i działanie międzyresortowe.

Tyle tytułem wprowadzenia. Bardzo dziękuję.

Przewodnicząca poseł Mirosława Nykiel (PO):

Bardzo dziękuję panu ministrowi. Otwieram dyskusję. Czy ktoś z państwa chciałby zabrać głos?

Chciałabym wpisać się do dyskusji jako pierwsza. Widzę, że panowie się zgłaszają. Udzielę panom głosu po mojej wypowiedzi w kolejności: pan poseł Cichoń, pan poseł Lamczyk i pan poseł Marchewka.

Dokładnie przeanalizowałam przesłany materiał, który nie jest za bogaty. Pewnie dlatego, że klastry w Polsce są nie są jeszcze na zaawansowanej drodze.

Pan minister przede wszystkim zreferował materiał, który otrzymaliśmy. Klaster przynosi wiele korzyści nie tylko tym podmiotom, które wchodzi w jego skład, ale przede wszystkim jest to ogromna szansa na wzmocnienie innowacyjności, a zatem i konkurencyjności polskiej gospodarki. To ogromnie ważne zadanie. Nie będę podawała przykładów klastrów światowych, bo je znamy, poczynając od Doliny Krzemowej poprzez klaster monachijski itd. Wiemy, ile można osiągnąć, budując klastry sektorowe, ale połączone ze wszystkimi uwarunkowaniami, jakimi jest cały biznes plus nauka plus polityka publiczna itd. Poprzez wzmocnienie gospodarki krajowej i regionalnej wzmacniamy dobrobyt ludzi, którzy żyją w regionach i to jest oczywiste.

Klastry wspierane są przez władze publiczne, polityki regionalne, przez różne programy pomocowe, o których mówił pan minister. Wydaje mi się, że jest to początek drogi, a szansa wynikająca z polityki klastrowej jest jeszcze niewykorzystana w zakresie wzmocnienia gospodarczego, innowacyjnego i konkurencyjnego.

Pozwolę sobie na zadanie panu ministrowi kilku pytań. Na pierwsze pytanie pan minister już odpowiedział, mówiąc: konkursy, katalogi i promocja. To bardzo ważne, bo musimy budować markę.

Pan minister nie zwrócił na to uwagi, a uważam, że bardzo ważne jest, aby polskie produkty były sprzedawane pod swoją marką. Nie ma wsparcia dla marek i bardzo często polskim markom trudno przebić się na rynkach międzynarodowych. W moim odczuciu jest za mało wsparcia, a dodatkowo wsparcie jest, ale miękkie. Wskazane byłoby konkretne wsparcie finansowe. Dobrze, że do współpracy zaprosiliście Ministra Finansów. Może dopracujecie się rozwiązań dających szansę na wsparcie twarde.

Pan minister mówił o regionach. Chciałabym dowiedzieć się, które konkretnie regiony Polski wymagają szczególnego wsparcia w zakresie klastrów. Dlaczego? Proszę o przykłady dobrze rozwiniętych polskich klastrów. Jak państwo podchodzicie do rozwoju i wsparcia klastrów? Czy rząd może przedstawić wyniki badań lub analiz nad polityką klastrową i ewentualnie płynące z nich wnioski lub rekomendacje?

Wiele lat temu zastanawiano się nad tym, jak można wykorzystać specjalne strefy ekonomiczne do rozwoju klastrów w Polsce. Czy państwo widzicie w tym szansę? Czy zrobiono cokolwiek w tym zakresie? Jaka jest państwa opinia na ten temat? Które sektory gospodarki państwa zdaniem wymagają wsparcia klastrowego?

Na koniec chciałabym poruszyć kwestię klastrów energetycznych i energetyki rozproszonej. Czy w Polsce są już jakieś dobre tego przykłady? Jak państwo to widzicie?

Z mojej strony to tyle. Proszę, pan poseł Janusz Cichoń.

Poseł Janusz Cichoń (PO):

Pani przewodnicząca, szanowni państwo, chyba nikt na tej sali nie ma wątpliwości co do tego, że budowanie konkurencyjności w wymiarze narodowym i regionalnym musi się opierać na klastrach, na budowaniu powiązań pomiędzy instytucjami państwowymi, firmami często ze sobą konkurującymi, instytucjami lokalnymi, samorządami itd. Współpraca musi być oparta na dobrze rozumianym kapitale społecznym, czyli woli współdzia-

łania i wspierania się wzajemnie w osiąganiu czasem wydawałoby się, że sprzecznych i konkurencyjnych celów.

Skutkiem klastrów jest pewna koncentracja, większe zatrudnienie, relatywnie większa produkcja, relatywnie wyższa rentowność, wyższe płace oraz szereg innych miar. Polecam Ketelsa i Solvella, ale także Portera, jeśli chodzi o analizę klastrów.

Powinno nam zależeć na budowaniu rzeczywistych powiązań. Powinniśmy się skupiać na budowaniu klastrów od dołu. Tymczasem to, co państwo robicie, to inicjatywy klastrowe. Klastra nie da się zadekretować. Trzeba wspierać inicjatywy klastrowe. Owszem, tak, po to jednak, żeby efektywniej wykorzystywać środki.

Powinniśmy wiedzieć, jakie klastry funkcjonują i istnieją w polskiej gospodarce. Nikt od lat nie przeprowadził porządnych badań w tym zakresie. Wobec tego tak naprawdę poruszamy się po omacku i wspieramy inicjatywy opierające się bardzo często na aspiracjach, ambicjach oraz niezweryfikowanych i nieopartych głębszymi analizami pomysłach. Trudno uznać inwentaryzację w 2015 r. za *mapping* klastrów w Polsce.

Solvell z Ketelsem w 2004 r. przeprowadzili sensowną inwentaryzację opartą na porównywalnej metodzie do metod stosowanych w Harvard Business School i Portera, który jest guru w dziedzinie klastrów. Nasuwa się pytanie, czy mamy zamiar przeprowadzenia takiej inwentaryzacji. Czy mamy rzeczywiste informacje na temat klastrów? Jaka jest ich natura? Czy je monitorujemy i wspieramy? Moim zdaniem jest to klucz, jeśli chodzi o politykę dotyczącą klastrów i wspieranie konkurencyjności.

Jeżeli popatrzymy na rankingi konkurencyjności w wymiarze międzynarodowym, to niestety, ale ostatnie 2 lata to zjazd. W dalszym ciągu, mimo wielu deklaracji i fajnych slajdów powielanych w różnych miejscach, jesteśmy krajem, który konkuruje w oparciu o zasoby, a nie o innowacje. Póki co nie przeszliśmy jeszcze tej granicy, która nam się marzy. Dzisiaj nie przybliżamy się do niej, tylko oddalamy. Moim zdaniem jest to w jakiejś mierze wynikiem złego podejścia do klastrów. Czy państwo macie świadomość tego? Czy jest wola zmiany dotychczasowej polityki w zakresie podejścia do klastrów? Dziękuję bardzo.

Przewodnicząca poseł Mirosława Nykiel (PO):

Dziękuję bardzo. Proszę, pan poseł Lamczyk.

Poseł Stanisław Lamczyk (PO):

Dziękuję bardzo. Pani przewodnicząca, panie ministrze, szanowni państwo, klastry powinny wpływać przede wszystkim na konkurencyjność polskich firm. Ich działalność wyobrażałem sobie m.in. w ten sposób, że w celu obniżenia kosztów będą prowadziły wspólną księgowość, marketing itd. Obserwuję klastry IT w Gdańsku i tak nie jest. Każdy prowadzi działalność odrębnie i widać konkurencję między nimi, chociaż niektóre ciekawe produkty próbują wdrażać wspólnie. Innym, podobnym przykładem jest branża meblowa, w której jesteśmy potęgą na świecie. Czy nie potrzeba mentalnych zmian, że w sytuacji globalizacji potrzebne są wspólne działania – nie konkurencja i synergia? Myślę, że rolą PARP jest, aby programy szły w tym kierunku.

Podjęmowano próby w przemyśle kolejowym, gdzie niszę znalazły sobie firmy kolejowe. Widzę jednak, że zagoniły się w produktach. Produkty wymagają zmian technologicznych. Bydgoska PESA znalazła sobie niszę, ale musi zmienić niektóre elementy technologiczne. W takich sytuacjach byłaby potrzebna działalność w klastrach.

Obecnie dysponujemy środkami europejskimi i jest czas na działanie, żeby zmieniać mentalność w kierunku współdziałania. Dziękuję.

Przewodnicząca poseł Mirosława Nykiel (PO):

Dziękuję. Bardzo proszę, pan poseł Marchewka.

Poseł Arkadiusz Marchewka (PO):

Dziękuję. Pani przewodnicząca, panie ministrze, szanowni państwo, nie ulega wątpliwości, że z trójstronnej współpracy płyną tylko korzyści i warto to wspierać. Synergia pomiędzy biznesem, nauką a instytucjami publicznymi jest czymś, co powinniśmy wspierać i wyciągać z tego jak największe korzyści, szczególnie dla przedsiębiorstw.

Mam osobistą refleksję, bo miałem okazję osobiście się tym zajmować. Podobnie jak Janusz Cichoń, który powiedział, że klastrów nie można zadekretować, chcę powiedzieć, że to prawda. Przecież w klastrze mogą być przedsiębiorstwa, które ze sobą konkurują, ale są obszary, w których mogą nawiązywać współpracę. Powiedzmy sobie, taka kooperacja. W pewnych obszarach będą rywalizować o zamówienia klientów, ale są obszary jak np. współpraca przemysłowa, czy też działania promocyjne, w których mogą współpracować i z tego może wypływać dużo korzyści.

Mam wątpliwość i nie wiem, czy można klastr zinstytucjonalizować, bo w polskim prawie nie ma przewidzianej jednej formy dla funkcjonowania klastra. Może być to konsorcjum, stowarzyszenie, fundacja itd. Szczerze mówiąc, to umowa określa relacje pomiędzy partnerami klastra.

Zastanawiam się nad kilkoma przykładami z życia wziętymi. Z jednej strony może być to np. stowarzyszenie zapraszające jako członków wspierających ludzi, którzy reprezentują dane firmy. Przecież podmiot gospodarczy może być członkiem stowarzyszenia zwykłego jako członek wspierający, a nie członek zwykły.

Kolejna forma to powołane konsorcjum, które nie ma osobowości prawnej. Konsorcjum określa wizję strategiczną i cele, które chce osiągnąć. Przy realizacji pewnych działań, np. przy ubieganiu się o wsparcie finansowe z funduszy unijnych na fazę embryonalną lub rozwój klastra nasuwa się zasadnicze pytanie, kto ma się tym zająć.

Wiele podmiotów określa płaconie składek, tzw. wpisowe do klastra, ale przedsiębiorcy, którzy mają do tego przystąpić, zadają pytanie, co z tego będą mieli. I dalej mówią, że skoro mają zapłacić pieniądze na start, to muszą widzieć realne korzyści. Brak jasnej formy prawnej często poddaje w wątpliwość sens wchodzenia do klastra albo nawet zniechęca. Czy prowadziliście państwo badania na ten temat? Jest to kwestia szczegółowa i do rozwiązania w kontekście prawnym.

Wyobrażam sobie sytuację, w której klastr skupia 100 podmiotów, instytucji otoczenia biznesu i przedsiębiorców. W klastrze jest grupa, która może czerpać jakieś korzyści. Jako przykład podaję klastr morski, w którym są firmy zajmujące się przemysłem stocznim, przeładunkami, instytucje zarządzające portami, uczelnie wyższe, akademie morskie itd. Na działania, które mają tę kooperację wspierać i wzmacniać, przeznaczone są pieniądze, które mogą być skierowane, ale tylko dla kilku podmiotów tego klastra. To dosyć trudna sytuacja i nie wiem, czy jest jakieś rozwiązanie, aby sprostać temu w momencie, w którym nie ma jasno określonych zasad finansowania i wspierania takich inicjatyw.

Oczywiście nadawanie tytułu Krajowego Kluczowego Klastra pomaga i usprawnia realizację polityki klastrowej. Pan minister mówił o nowych kryteriach. Jakie będą nowe kryteria, aby otrzymać status KKK? Na ile będzie to istotne dla tych podmiotów w kontekście ubiegania się o środki zewnętrzne?

Jako ostatnią chciałbym poruszyć kwestię sektorowości. Czy w nowych przepisach zostaną określone sektory, które zostały wymienione w Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju? A może będą to kwestie dotyczące siły danego klastra i wtedy na tej podstawie uznacie te obszary za najbardziej istotne dla polskiej gospodarki? Czy są to kwestie, które dotyczą ogólnie zadekretowanych decyzji dla poszczególnych branż? Dziękuję.

Przewodnicząca poseł Mirosława Nykiel (PO):

Dziękuję bardzo panu posłowi. Czy są inne glosy, uwagi lub pytania? Bardzo proszę.

Prezes Związku Pracodawców Klastry Polskie Krzysztof Krystowski:

Nie wiem, czy to już jest ten moment, gdy strona społeczna...

Przewodnicząca poseł Mirosława Nykiel (PO):

Witamy pana prezesa bardzo serdecznie. Nie podano mi pana nazwiska, dlatego nie powitałam pana na początku posiedzenia. Niemniej serdecznie witam i zachęcam do debaty.

Prezes Związku Pracodawców Klastry Polskie Krzysztof Krystowski:

Mam nadzieję, że nie wchodzę w część przewidzianą na wystąpienia parlamentarzystów.

Pani przewodnicząca, Wysoka Komisjo, szanowni państwo, panie ministrze, pozwólcie, że jako praktyk powiem kilka słów na ten temat.

Jestem zobowiązany zacząć od złożenia podziękowań na ręce pani przewodniczącej za zorganizowanie tej debaty w parlamencie, bo jako działacze i organizatorzy klastrów czujemy się troszeczkę pomijani w głównym nurcie debaty o gospodarce. Może tak się dzieje, bo jak państwo już powiedzieliście środowisko klastrowe w wielu przypadkach składa się z podmiotów raczkujących lub inicjatyw klastrowych. Może również bierze się z tego, że zdecydowana większość członków klastrów to małe i średnie przedsiębiorstwa, a jako małe przedsiębiorstwa nie mają wystarczającej siły przebicia w organizacjach, w których dominują ogromne firmy z dużymi środkami finansowymi.

Mimo tego chciałbym powiedzieć, że według naszych szacunków obecnie w Polsce działa ok. 150 klastrów, inicjatyw klastrowych na różnym stopniu rozwoju. Do Związku Kłastrów Polskich, którego jestem prezesem, należą 42 klastry. Oprócz tego mamy 16 klastrów KKK, o których mówił pan minister w swoim wystąpieniu. Niektóre należą do związku, ale te, które nie należą, również z nami współpracują. Zatem mamy również dobre rozeznanie problemów klastrów najmocniejszych. Nie ma co ukrywać, że 16 klastrów, które zostały wyłonione w dwóch konkursach, to niewątpliwie najmocniejsze organizacje klastrowe w Polsce.

Chciałbym zwrócić państwa uwagę na fakt, że łącznie w organizacjach klastrowych w Polsce jest stowarzyszonych kilka tysięcy firm. Nie jesteśmy w stanie dokładnie policzyć zatrudnionych, bo wielu naszych członków to małe firmy, ale mało kto zdaje sobie sprawę z tego, że mówimy o kilku tysiącach firm, które łącznie zatrudniają ponad 100 tys. pracowników. Zatem ze względu na masowość tego zjawiska istotne jest to, co dzieje się u nas.

Nie odbierajcie państwo posłowie tego za nadmierne komplementy, ale jestem zdumiony waszą konkretną wiedzą na temat klastrów. Przyzwyczailiśmy się do tego, że jako klastry nie jesteśmy szczególnym obszarem gospodarki, który wszystkich interesuje. Tak jak pan poseł Cichoń słusznie powiedział, wszystkie badania pokazują, że konkurencyjność przedsiębiorstw zrzeszonych w klastrach jest wyższa. Poziom zadowolenia pracowników, którzy pracują w firmach zrzeszonych w klastrach, jest wyższy niż średni. Innowacyjność w tych przedsiębiorstwach jest wyższa. Wdrażanie innowacyjnych rozwiązań i nowych technologii jest wyższe niż średnie dla ogólnej populacji przedsiębiorstw. Krótko mówiąc, klastry dają bardzo pozytywny impuls, dają wyraźną wartość dodaną, mierzalną dla gospodarki, szczególnie dla gospodarki regionu.

Poza 16 KKK mamy również weryfikację europejską klastrów. Nie tylko Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii dokonuje weryfikacji klastrów. Wiele z naszych klastrów już posiada tzw. odznaki brązowe za zarządzanie klastrem, które przyznawane są przez Europejski Sekretariat ds. Analizy Kłastrów. Kilka klastrów ma odznaki srebrne. Posiadanie odznaki wskazuje na wysoki poziom zarządzania klastrem.

Chcę państwa poinformować, że od ubiegłego tygodnia mamy pierwszy w historii Polski klaster, który ma złotą odznakę. Jest to pierwszy przypadek w Polsce, że mamy klaster ze złotą odznaką. Jest to Śląski Klaster Lotniczy z siedzibą w Bielsku-Białej. Żeby państwu pokazać, jak unikalne to wyróżnienie, powiem, że najwięcej klastrów ze złotą odznaką jest we Francji – 10. Drugie miejsce zajmują Niemcy (5), a potem jest Dania, Austria, Finlandia i Szwecja, a więc kraje z doświadczeniem klastrowym – po 2–3 klastry kluczowe. W Czechach są 2 klastry, a na Słowacji i w Rumunii po jednym klastrze kluczowym. Od zeszłego tygodnia jeden klaster jest w Polsce. Naprawdę jest to unikalne wyróżnienie – poza klastrami brązowymi lub srebrnymi. To również pokazuje, że mimo warunków, w jakich działają, klastry radzą sobie nie najgorzej, nawet z punktu widzenia porównania do klastrów europejskich.

Jako środowisko od bardzo dawna zwracamy uwagę na jedną rzecz i chciałbym, żeby nasza dzisiejsza dyskusja poszła również w tym kierunku. Otóż, poziom wsparcia, jaki otrzymują polskie klastry od Państwa, jest bardzo, ale to bardzo niski.

Możemy dyskutować i zawsze dyskusje idą w kierunku stwierdzeń, że nie wszystkie inicjatywy są w odpowiednim miejscu, nie będziemy inwestowali wszędzie, bo jeszcze nie wiemy, czy to jest słuszne itd. Fakty są takie, że na tle innych krajów europejskich bardzo odstajemy, jeżeli chodzi o system pomocy dla klastrów. Rozumieliśmy to podczas perspektywy 2007–2014, ponieważ wtedy nasza działalność i nasze środowisko w dużej

mierze były początkujące. Można było wówczas przyjąć argument, że jeszcze nie wiadomo, co wyjdzie z tej działalności. I dalej: będziemy wspierali was inicjalnie, ale nie liczcie na wielkie pieniądze.

W ramach Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości był zespół, który pracował nad polską polityką klastrową ze wsparciem Ministerstwa Gospodarki. Zespół wypracował politykę klastrową, która nigdy nie weszła w życie. Miała być podstawą do zbudowania systemu wspierania klastrów w nowej perspektywie finansowej 2014–2020, ale nigdy nie zostało to zaimplementowane.

Wielokrotnie otrzymywaliśmy informacje, że podobno były jakieś interwencje przedstawicieli Komisji Europejskiej, które zabroniły Polsce stosowania narzędzi wspierania klastrów. Argument był taki, że klastry w Unii Europejskiej są silnie wspierane przez tyle lat, że wystarczy już tego wspierania i nie będziemy wydawali pieniędzy unijnych na ten cel. W swojej naiwności, która być może świadczy o słabości intelektualnej naszego środowiska, uwierziliśmy w tę argumentację.

Tymczasem w połowie 2015 r. ukazał się raport Komisji Europejskiej, który podsumował działania poszczególnych krajów w zakresie wspierania klastrów. Nie chcę mówić o tym, że wartość programu na wsparcie klastrów w takim państwie jak Francja na lata 2013–2018 wyniosła 450 mln euro. Nie chcę o tym mówić, bo to są kwoty dla nas niewyobrażalne. Proszę państwa, sąsiednie Niemcy, o czym właściwie też nie powinienem mówić, bo to już jest perwersja – 600 mln euro na lata 2009–2015.

Weźmy przykład Bułgarii. Bułgaria ma program wsparcia klastrów, którego wartość według ww. dokumentu KE wynosi 843 mln euro na lata 2015–2020. Nasi sąsiedzi z południa, Czesi, z którymi jako związek klastrów jesteśmy w bliskim kontakcie, ponieważ prowadzimy współpracę klastrów w ramach Grupy Wyszehradzkiej, mają się dobrze – 70 mln euro na wsparcie klastrów.

Na marginesie, w tym roku chcemy zorganizować I kongres klastrów Grupy Wyszehradzkiej. Przypomnę, o czym mówił pan minister. W ubiegłym roku przy wsparciu (za co dziękuję) ówczesnego Ministerstwa Rozwoju zorganizowaliśmy Kongres Klastrow Polskich.

Wsparcie klastrów w Polsce z poziomu centralnego ogranicza się tylko do programu. Dzięki Bogu, że jest. Nie chciałbym, żebyście państwo odebrali moje wystąpienie w ten sposób, że jeszcze ten program zabierzecie. Należy jednak zauważyć, że jest to program internacjonalizacji, przeznaczony wyłącznie dla Krajowych Klastrow Kluczowych. Fajnie, to już jest coś.

Szanowni państwo, nasze rozmowy choćby z naszymi odpowiednikami z Grupy Wyszehradzkiej pokazują, że u nich jest cały wachlarz narzędzi, z których klastery mogą korzystać i to nie tylko klastry najmocniejsze. W Czechach najmocniejsze klastry korzystają ze wsparcia daleko większego niż KKK u nas, a klastry średnie także mają swój pakiet i wsparcie. Nawet klastry początkujące i inicjatywy klastrowe mają wsparcie.

Pan poseł słusznie powiedział, że klastra jako organizacji stworzyć się nie da. W danym miejscu klastery jest albo go nie ma. Można co najwyżej zauważyć, że klastery jest i starać się go animować, starać się nim zarządzać – zarządzać relacjami między członkami klastra. Czesi nawet na to mają dofinansowanie. Jeżeli jakaś inicjatywa klastrowa potrafi udowodnić, że to jest sensowne dla danej branży w danym regionie, to nawet na wsparcie tego mają pieniądze. U nas nigdy nie było to możliwe, a dzisiaj tym bardziej jest niemożliwe.

Proszę państwa, nie potrafimy przebić się z tą informacją. Mogę państwu powiedzieć, co robi Śląski Klaster Lotniczy. Śląski Klaster Lotniczy zatrudnia na etacie 5 osób. Jest to organizacja, która zarządza, buduje relacje i wspiera działalność 62 firm, z których 70% mieści się w promieniu 150 km od Bielska-Białej. Klaster powstał 10 lat temu na ruinach upadłych Zakładów Szybowcowych w Bielsku-Białej. Kilkunastu ludzi, inżynierów, którzy stracili tam pracę, założyli swoje małe firemki. Próbowali utrzymać siebie i swoich ludzi. Zaczynało się to wszystko ze strasznej nędzy, biedy, a powiem państwu więcej, produkcja odbywała się w byłych kurnikach, które zbankrutowały, bo przemysł drobiowy miał wtedy kłopoty z hodowlą kur. W byłych kurnikach zaczęto produkować elementy do szybowców. Dzisiaj, po 10–12 latach od rozpoczęcia działalności, klaster

przy pomocy 5 zatrudnionych w stowarzyszeniu osób zatrudnia łącznie ponad 15 osób. Przychody firm należących do klastra osiągają wartość ponad 3 mld zł, w tym 80% przychodów pochodzi z eksportu. Owszem, udało się pozyskać środki, ale z drugiej strony inwestowano. Na terenach pokopalnianych, na hałdach powstało lotnisko dla małych samolotów, powstał park przemysłowo-technologiczny lotnictwa, powstało Centrum Technologii Kompozytowych oraz powstała rozproszona sieć przemysłowo-badawcza, która działa na rzecz członków klastra.

Proszę państwa, to wszystko jest możliwe. Podaję ten przykład, bo jest namacalny. Dzisiaj nawet Komisja Europejska uznała, że jest to osiągnięcie. Takich klastrów w Polsce jest więcej niż tylko 16 Krajowych Klastrow Kluczowych. Warto odrobinę pomóc tym działaczom (de facto społecznym), bo to jest działalność społeczna.

Pan poseł mówił o strukturze prawnej. W większości przypadków klastrami zarządzają stowarzyszenia. Rzeczywiście tak robimy, że nasi członkowie są członkami wspierającymi stowarzyszenia, bo polskie prawo nie przewiduje możliwości udziału osoby prawnej jako członka stowarzyszenia. Nam to nie przeszkadza. Stowarzyszenia, które zatrudniają po kilka osób, całkiem dobrze sobie radzą. Mamy umowy z poszczególnymi członkami. Nie do każdego przedsięwzięcia dopraszamy wszystkich członków klastra – do jednego przedsięwzięcia kilkanaście firm, a do innego kilkadziesiąt firm itd. Nie zawsze i nie wszystko realizujemy razem.

Co jest bardzo ważne w tym przedsięwzięciu? Udaje się wiązać nie tylko przedsiębiorców z przedsiębiorcami, ale jak pan poseł powiedział – potrójna helisa. Udaje się ich wiązać z instytucjami naukowymi oraz z lokalną administracją samorządową, bo to także jest bardzo ważny element. To jest taki rodzaj porozumienia, który dotyczy jednocześnie trzech środowisk. Tym się klastry różnią od izb gospodarczych, stowarzyszeń producentów itd. Nie jesteśmy tylko przedsiębiorcami.

Politechnika Śląska otworzyła dla klastra lotniczego dwa nowe kierunki – tylko pod kształcenie studentów na potrzeby przedsiębiorców tego klastra. Zatem przedsiębiorcy animują coś więcej niż tylko swój świat gospodarczy. Animują również relacje z nauką. Nauka nas wspiera, my wspieramy naukę i do tego dochodzi jeszcze samorząd, który gdy widzi, że to jest ważna gałąź dla rozwoju regionalnego, również ją wspiera.

Czego brakuje? W naszym przekonaniu brakuje dostrzeżenia przez Państwo, że robimy coś pożytecznego i wsparcia nas w robieniu czegoś pożytecznego. Usiadłem wśród osób, z którymi na co dzień współpracujemy. Jest PARP i ministerstwo. Jest dużo życzliwości indywidualnej, ludzkiej. Absolutnie nie można o tym zapomnieć, ale gdzieś się zagubiliśmy jako dwie strony: rządowa i społeczna. Naprawdę. Bardzo mało nam pomagacie, mówiąc wprost, finansowo, tak jakbyście nie dostrzegali tego, że wnosimy coś istotnego do gospodarki, tak jakbyście nie wiedzieli, że to jest narzędzie, którym za dużo mniejsze pieniądze niż publiczne można robić publiczną robotę.

Co robimy? Jako przedsiębiorcy rozwijamy regionalne specjalizacje – regionalny rozwój gospodarczy, a robimy to, przepraszam i z całym szacunkiem dla wielu instytucji państwowych, dużo, dużo taniej, dlatego że co najmniej połowa ludzi to wariaci, którzy robią to albo za darmo, albo za niewielkie pieniądze. Trzeba nas jednak trochę wesprzeć, bo za chwilę to środowisko padnie i będzie za późno na jego odbudowę.

Szanowni państwo, to jest apel ze strony klastrow. Dziękuję.

Przewodnicząca poseł Mirosława Nykiel (PO):

Bardzo dziękuję panu przewodniczącemu. Do tego, co pan powiedział, dodam tylko, że ogromnie się cieszę i pękam z dumy, bo 10 lat temu przyłożyłam rękę do powstania bielskiego klastra lotniczego. Wiem, jak się tworzył i ile trzeba było wsparcia, ale tak jak pan powiedział, była współpraca małych firm i jednocześnie było wsparcie samorządowe – jak na tamte czasy bardzo ryzykowne. Wiem, jak dzisiaj funkcjonują, ale nie wiedziałam, że dostali złota odznakę, z której jestem też bardzo dumna. Bardzo dziękuję. Jestem posłanką bielską, więc tym bardziej mnie to cieszy.

Wracając do meritum, wszyscy zgodziliśmy się. Zwracałam uwagę na to, że pan minister bardzo miękko przedstawił wsparcie. Jeszcze raz apeluję, żeby zwrócić na to uwagę, bo to jest klucz do zbudowania konkurencyjnej polskiej gospodarki.

Oddaję panu ministrowi głos i proszę o odpowiedzi na postawione pytania oraz poruszone kwestie. Jeżeli pan minister nie będzie mógł dzisiaj odpowiedzieć na wszystkie pytania, prosimy o odpowiedź na piśmie już po posiedzeniu Komisji. Dziękuję bardzo.

Podsekretarz stanu w MPiT Marcin Ociepa:

Dziękuję bardzo. Pani przewodnicząca, Wysoka Komisjo, szanowni państwo, nawiązując do wypowiedzi pana prezesa, chciałbym zauważyć, że w zasadzie wszyscy siedzimy po tej samej stronie stołu. Jest to bardzo optymistyczne. Zgadza się z wieloma rzeczami, o których była mowa: w jakimś sensie jesteśmy na początku drogi, a wspieranie jest często nieprzeszkadzaniem oddolnej aktywności gospodarczej. Jest to kluczowe.

Wspieranie związane jest z instrumentami finansowymi. Tam, gdzie można pomóc przedsiębiorczości, tym klastrów, tam Państwo powinno pomagać. Pan poseł Marchewka słusznie zachęcał do tego, żeby to wyważyć. Musimy wyważyć wsparcie stosownie do potrzeb, efektów oraz na ile jest to zgodne z duchem przedsiębiorczości, o który nam chodzi.

Klastrów nie da się zadekretować i staramy się działać w duchu tej filozofii. Co to znaczy? Nie jest tajemnicą, że dokonaliśmy pewnego podziału. Porozumieliśmy się z władzami regionalnymi w sprawie wspierania klastrów regionalnych. Klastry regionalne będą finansowane ze środków regionalnych z różnego rodzaju programów regionalnych, natomiast my bierzemy na siebie klastry kluczowe. Oczywiście dokonujemy pewnej refleksji (rewizji) na ten temat i uznajemy, że nie do końca jesteśmy zadowoleni. Być może jest przestrzeń dla większego zaangażowania władz centralnych, władz rządowych, ale jednocześnie żeby nie naruszyć pewnej równowagi, a nie wszędzie jest tak, jakbyśmy chcieli, jeżeli chodzi o zaangażowanie władz regionalnych.

Co możemy robić w przyszłości? Rozważymy stosowanie wszystkich narzędzi, o których państwo wspominali, w tym także kwestię finansowania i rewizję polityki klastrów. Być może w większym stopniu będziemy się angażować w klastry poza kluczowe. Z drugiej strony klastry ponadregionalne to myślenie państwowe. Są klastry, które są kluczowe ponadregionalnie i ponadlokalnie. Mają wymiar gospodarczy krajowy i międzynarodowy i w sposób szczególny powinny być wspierane. Padło słowo „zarządzane”. Może nie tyle zarządzane, co wspierane w rozwoju, bo ich rozwój jest rozwojem Polski w sensie centralnym, a także Polski lokalnej i regionalnej.

Pan poseł Cichoń wspominał o *mappingu* klastrów. Jest to jak najbardziej słuszną ideą. Dla nas jest to poważna sprawa. Trochę nawiążę do tego, o czym mówił pan prezes. Proszę zwrócić uwagę, że siedzimy w polskim parlamencie, na posiedzeniu Wysockiej Komisji właściwej do spraw gospodarki. Na posiedzeniu obecni są przedstawiciele ministerstwa i połowa PARP. Chcę powiedzieć, że PARP zlecił analizę benchmarkową klastrów w Polsce. Mówiąc konkretnie, przygotowana jest na ten rok. Odbioru tego produktu spodziewamy się w II połowie 2018 r.

Poruszono kwestię formy prawnej klastrów. Była to cenna uwaga, tylko żeby nie wylać dziecka z kąpielą i nie usztywnić pewnych relacji, a to może być ryzykiem tworzenia regulacji prawnych.

W resorcie mamy – przepraszam za określenie – obsesję, żeby nie mnożyć prawa. Chodzi o to, aby nie było nadmiaru tworzonego prawa. Na przykład, gdy przychodzą do nas regulacje unijne, to niczym innym nie zajmujemy się, tylko ich analizą i tym, aby były jak najmniej obciążające naszych przedsiębiorców. O każdej zmianie prawnej myślimy w takich kategoriach. Zresztą wkrótce nasz rząd będzie mówił więcej o tym, żeby walczyć z nadmiarem regulacji prawnych. Oczywiście, jeżeli regulacje są potrzebne, to nie można się przed tym zamykać.

Padło kilka szczegółowych pytań, na które odpowiemy, tylko podzielimy się odpowiedzią. Padły pytania o rolę specjalnych stref ekonomicznych, klastrów energetycznych, regiony oraz o nowe kryteria wyboru nowych KKK.

W pierwszej kolejności odpowiedzi udzieli pani dyrektor z Departamentu Innowacji, a następnie poprosimy przedstawiciela PARP.

Przewodnicząca poseł Mirosława Nykiel (PO):

Proszę bardzo.

Zastępca dyrektora Departamentu Innowacji Ministerstwa Przedsiębiorczości i Technologii Beata Lubos:

Witam państwa bardzo serdecznie. Przyznam, że pan minister swoją wypowiedzią chyba pokrył większość pytań. Z mojej strony tylko dopowiem.

Pełna zgoda, jeśli chodzi o diagnozę pani przewodniczącej. Fakt, jesteśmy na początku drogi. Postęp mógłby być szybszy, ale mamy problemy, które związane są z poziomem kapitału społecznego. Panowie posłowie już o tym mówili, że kwestia budowy zaufania i kapitału społecznego w Polsce jest kluczowa, żeby mówić o skutecznej współpracy w obrębie klastrów. Mamy jednak do czynienia z barierą mentalną. Indywidualizm, współpraca ponad podziałami i wiara w to, że można kooperować ze sobą mimo bycia konkurentami, stanowią barierę mentalną. Niestety nasze instrumenty wsparcia bardzo często rozbijają się o barierę mentalną.

Pani przewodnicząca mówiła o tzw. miękkim wsparciu. Rzeczywiście nasze działania mogą się czasem wydawać bardziej animacyjne i miękkie, chociaż działanie na umiędzynarodowienie klastrów kluczowych uwzględnia wiele komponentów, które są bardzo praktyczne i wzmacniają prowadzenie projektów badawczo-rozwojowych. To jest to, na czym nam bardzo zależy.

Przy okazji chciałam wspomnieć, że dysponujemy bardzo konkretnymi budżetami na współpracę i realizację projektów B+R i ich praktyczne wdrażanie – działania NCBR i PARP. Z tego, co wiem, koledzy z Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju zaproponowali Komisji Europejskiej, aby do naszych instrumentów wsparcia dopuścić wnioski, które składane są przez konsorcja. W tym momencie klastry posiadają dokładnie taką formułę.

Zatem abstrahując od tego, że podmioty działające w ramach klastrów mają możliwość indywidualnego składania wniosków do naszych programów, tym razem będzie możliwość wspólnego składania wniosków. Mam nadzieję, że to chociaż częściowo zasypie lukę w finansowaniu.

Nie jest tajemnicą, że nie jesteśmy zadowoleni z efektów synergii pomiędzy regionalnymi programami operacyjnymi a programami centralnymi w kilku regionach – dla klastrów, wsparcia, współpracy, sieciowania itd. Brakuje finansowania.

Tak jak pan minister mówił, podzieliliśmy się zadaniami. Wzięliśmy na siebie wsparcie bardzo dojrzałych struktur klastrowych, czyli wyłanianych KKK. Faza siania, faza rozwoju, inicjacji są po stronie władz regionalnych i takie były między nami ustalenia. Chcemy wrócić do dyskusji z regionami. Dlatego pan minister mówił o powołanym zespole, w ramach którego wspólnie z regionami będziemy recenzowali dokumenty związane z Grupą roboczą ds. polityki klastrowej. Na chwilę obecną sami sobie mówimy: sprawdzam i będziemy pokazywali, czego się nauczyliśmy. Na pewno nauczyliśmy się tego, że powinniśmy wspólnie ściślej współpracować z regionami.

Pani przewodnicząca pytała o najbardziej widoczne inicjatywy klastrowe w regionach. Bardzo dokładnie przyglądamy się populacji KKK, które są w 12 regionach z 16. KKK nie ma w województwach: opolskim, łódzkim, wielkopolskim i lubuskim. W pozostałych regionach widać polaryzację wokół obszarów tematycznych – nie mówię o branżach – które związane są z przemysłem budowlanym, ICT, biotechnologią, lotnictwem, zrównoważoną infrastrukturą, recyklingiem itd.

Proszę państwa, w żaden sposób nie definiujemy sektorów, w których klastry powinny się pojawiać. Korzystamy z tego, co rozwija się oddolnie. Mówimy jedynie o synergii z listą Krajowych Inteligentnych Specjalizacji, przy założeniu, że mówimy o wsparciu umiędzynarodowienia działalności KKK. Lista technologii horyzontalnych jest dość pojemna. Zatem wydaje nam się, że nie wyklucza możliwości otrzymania statusu KKK lub wsparcia w zakresie umiędzynarodowienia KKK.

Jeśli chodzi o strefy ekonomiczne, ministerstwo zaproponowało nową politykę strefową. Nie jestem ekspertem w tej dziedzinie, ale wiem, że dyskusja, która miała miejsce w ministerstwie, dotyczyła wykorzystania potencjału stref dla rozwoju klastrów kluczowych. Chodzi o to, aby strefa, o ile ma takie kompetencje, mogła być animatorem, a w swoim otoczeniu regionalnym była promotorem dobrej współpracy oraz udostępniała własną infrastrukturę do celów rozwoju klasteringu.

Jeśli chodzi o klastry energetyczne, przyznam szczerze, że jest to koncepcja Ministerstwa Energii. Oczywiście współpracujemy ze sobą, ale troszeczkę różnimy się w podejściu. Nasze podejście jest bardziej oddolne. Ministerstwo Energii w większym stopniu określiło oczekiwania w zakresie formy i tematu współpracy. Zatem nie jest tak, że nie współpracujemy, tylko mamy chyba troszeczkę inne podejście i inne cele.

Pan minister wspomniał już o benchmarkingu klastrów. Dzięki zaangażowaniu PARP analizę odbierzemy w grudniu. Pozwoli to na uzupełnienie naszej mapy klastrów. Będziemy mieli pełną fotografię tego, co się dzieje.

Jeśli chodzi o formę prawną, klastry nie zgłaszały problemu braku określenia docelowej formy prawnej działania klastrów. Zgłaszały nam raczej problem braku identyfikacji – np. przez sektor bankowy – klastrów jako wiarygodnych podmiotów do kapitałowego wejścia przez sektor pożyczkowy. Jest to dla nas praca do wykonania.

W nawiązaniu do pytania o nowe kryteria konkursu KKK chciałabym powiedzieć, że w czerwcu będziemy organizowali konkurs dla pierwszych (starych) klastrów kluczowych, którym upływa trzyletni status KKK. Z tymi klastrami pracujemy najdłużej. W związku z powyższym chcielibyśmy powiedzieć „sprawdzam”, czyli poprosić klastry o wykazanie osiągnięcia zakładanych wskaźników.

Jednocześnie chcielibyśmy otworzyć dyskusję w tematach, o których wiemy, że są kontrowersyjne m.in. w kontekście geograficznej koncentracji skupiska klastrowego. Wiemy, że klasyczne porterowskie podejście obejmuje koncentrację geograficzną, ale z drugiej strony Porter nie tworzył w XXI w.

Sieciowanie i współpraca przy wykorzystaniu nowoczesnych technologii potrafią poradzić sobie z kwestią geograficzną. Skomentuję to nieco filozoficznie: Czym w tym momencie klastry różniłyby się od sieci, konsorcjów itd.? Myślę, że w ciągu 2 tygodni wyślemy do naszego najbliższego środowiska (KKK) klastrów propozycję zmodyfikowanych kryteriów i na razie w tym wąskim gronie przedyskutujemy nowe kryteria. Później troszkę szerzej, a zakomunikujemy je prawdopodobnie na przełomie kwietnia i maja, aby w czerwcu uruchomić konkurs.

Na zakończenie kilka słów odniesienia do wypowiedzi pana Krystowskiego. To naprawdę niesamowita wiadomość, jeżeli chodzi o *gold label*. Gratulacje. Po raz pierwszy nam się coś takiego wydarzyło. To ogromne osiągnięcie na skalę europejską. Tym bardziej gratuluję efektów wysiłku, bo w pełni jesteśmy świadomi, jak duży dla organizacji klastrowej był to wysiłek.

Jeżeli chodzi o wypowiedź dotyczącą grupy roboczej i dokumentu, jesteśmy przekonani, że udało nam się wdrożyć więcej niż połowę zaleceń, aczkolwiek z pokorą przyjmuję komentarz, że Komisja Europejska niezbyt równo potraktowała państwa członkowskie w negocjacjach. Potwierdzamy, że wycinanie wsparcia instytucjonalnego dla klastrów miało miejsce w poszczególnych negocjacjach w ramach RPO i programów centralnych. Rzeczywiście w naszym systemie wsparcia nie ma wsparcia bezpośrednio dedykowanego dla koordynatorów klastrów, z wyjątkiem działań na umiędzynarodowienie Krajowych Klastrów Kluczowych. Wspieramy klastry projektowo.

W tym roku dużo będzie się działo w polityce klastrowej, ponieważ przewidzieliśmy wiele działań. Pan minister mówił o tym: współpraca w ramach klastrów kluczowych, dwa konkursy, Zespół ds. polityki klastrowej i Grupa robocza.

Proszę państwa, przygotowujemy się do nowego rozdania polityki spójności. W tym roku będziemy modyfikować nasze instrumenty. Dlatego dzisiejsza dyskusja odbywa się w bardzo dobrym momencie. Bardzo państwu dziękujemy za uwagi, komentarze i pytania. Będziemy starali się je uwzględnić w naszych pracach. Dziękuję bardzo.

Przewodnicząca poseł Mirosława Nykiel (PO):

Bardzo dziękuję. Czy ktoś chciałby zabrać głos? Bardzo proszę.

Starszy specjalista w Departamencie Analiz i Strategii Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości Maja Wasilewska:

Dzień dobry państwu. Chciałabym uzupełnić kilka informacji dotyczących benchmarkingu klastrów, czyli badania, do którego przymierzamy się w tym roku. Prace nad wyborem wykonawcy i metodologią są już bardzo zaawansowane. W ciągu kilku tygodni

powinny ruszyć pierwsze prace związane z zapraszaniem klastrow do udziału w badaniu. Planujemy zbadać minimum 40 koordynatorów klastrow oraz w ramach klastrow ok. 400 podmiotów.

Badanie jest ciekawe. Pokazuje analitycznie, jak wygląda sytuacja klastrow w Polsce, co jest informacją nie tylko dla klastrow, ale również dla nas – instytucji publicznych. Badanie powinno pokazać kierunki i trendy rozwoju klastrow, fatyczny stan i ich kondycję.

Ponieważ dzięki metodologii koncentrujemy się na dobrych wzorcach i praktykach, słabszym klastrom będzie można np. powiedzieć: posłuchaj, jesteś w tym miejscu, ten jest wyżej, a ty, żebyś tam był, powinieneś zrobić to, to i to. Zatem jest to bardzo praktyczne badanie wskazujące kierunki działania wszystkim podmiotom biorącym udział w procesie.

Jak powiedział pan minister i pani dyrektor, badanie planujemy zakończyć w tym roku, a jego wyniki powinny być znane grudniu. Dziękuję.

Przewodnicząca poseł Mirosława Nykiel (PO):

Dziękuję bardzo. Czy ktoś chciałby zabrać głos? Pan przewodniczący Krystowski. Bardzo proszę.

Prezes Związku Pracodawców Klastrow Polskie Krzysztof Krystowski:

Dziękuję bardzo. Proszę państwa, jedna uwaga, bo cieszymy się ze złotej odznaki. Czy zdajecie sobie sprawę z tego, żeby mieć odznakę, nie dość, że trzeba wystąpić o audyt, to jeszcze trzeba za nią zapłacić? Audyt był poważny, prowadzono go na miejscu – w tym przypadku trwał 2 dni – a wcześniej była wymiana i analiza dokumentów itd. Nie chcę się pomylić, ale taki audyt kosztuje ok. 10 tys. euro. Dla Państwa to żadne kwoty, ale nawet takie pieniądze musieliśmy wydać sami. U naszych kolegów z Wyszehradu (Słowacy, Czesi, Węgrzy) jest standardem, że są granty na ubieganie się o taką ocenę.

Pani z PARP słusznie powiedziała, że użytecznym jest, gdy ktoś nas audytuje, sprawdza, porównuje i daje narzędzie do tego, żeby słabsi mogli dociągać do lepszych itd. Najlepszym jednak narzędziem, które do tej pory wymyślono jest – powiem nieładnie po polsku – *labelowanie*, które robione jest przez Europę. Niestety, ale nawet to musimy finansować z własnych pieniędzy, składek naszych członków.

Powiedziano dużo miłych słów, ale szanowni państwo, dajcie klastrom większe finansowe wsparcie, bo o to wszyscy dzisiaj się dobijają. Obecne wsparcie finansowe jest na bardzo niskim poziomie.

W tzw. międzyczasie wymieniliśmy poglądy z panią dyrektor. Mówiłem o tym, że widocznie Komisja Europejska zgodziła się na finansowanie dla innych, a dla nas nie. Pani dyrektor słusznie zwróciła uwagę, że w pokazywanym przez mnie przykładzie Francji i Niemiec nie ma udziału funduszy ERDF, ale są regionalne lub państwowe z dodatkiem funduszy prywatnych. Zgoda. Tak. A Czechy? Mają 50% finansowania tych środków z ERDF. Bułgaria, o której wspomniałem, w 85% dofinansowuje środki dla klastrow środkami publicznymi ze środków ERDF. Zatem niektórym udało się wynegocjować więcej niż nam. Perspektywa finansowa jeszcze się nie skończyła. Apeluję o to, aby może w ramach jakiegoś przeglądu śródkresowego coś uzyskać.

Proszę państwa, środowisko klastrow przez tyle lat niejednokrotnie udowodniło, że dobrze potrafi spożytkować środki. Proszę zauważyć, że klastrow funkcjonują przez tyle lat, mimo niewielkiego wsparcia. Mało tego, rozwijamy się. Niejednokrotnie udowodniliśmy, że pieniądze nie marnujemy. Pomyślcie o tym pozytywnie.

Przewodnicząca poseł Mirosława Nykiel (PO):

Bardzo dziękuję. Pan przewodniczący mnie wyprzedził. Mówiłem o pieniądzach na wstępie. Mówiłem, że widzę dużo wsparcia miękkiego. Natomiast chodzi o finansowe wsparcie. Nie będę powtarzała pańskich słów, bo dokładnie tak chciałam powiedzieć.

Co jeszcze? W jakimś celu debatujemy dzisiaj – nie tylko po to, żeby się uśmiechać, prawić komplementy i wzajemnie sobie dziękować. Fakt, to także jest bardzo ważne, ale debatujemy, żeby wzmocnić temat klastrow. Taka była intencja posłów zgłaszających ten temat do planu pracy Komisji.

Panie ministrze, w świetle tego, co pan i pani dyrektor powiedzieli, oczekuję od pana pisemnego podsumowania na temat polityki klastrowej w przyszłości, w tym głównie w aspekcie wyższego finansowego wsparcia. Abstrahuję od tego, co mogą dać regiony.

Do pana prezesa mam pytanie: Czy na tego typu sprawy jak audyt nie ma pieniędzy w urzędach marszałkowskich? Nie było? Nie staraliście się? Składaliście jakiś wniosek?

Prezes Związku Pracodawców Kłastury Polskie Krzysztof Krystowski:

Gdybym zaczął odnosić się do uwag moich przedmówców ze strony rządowej, posiedzenie Komisji przeciągnęłoby się znacznie w związku hasłem: dokonaliśmy podziału na...

Przewodnicząca poseł Mirosława Nykiel (PO):

Krajowe i regionalne.

Prezes Związku Pracodawców Kłastury Polskie Krzysztof Krystowski:

Krajowe i regionalne. Dokonaliśmy takiego podziału. Efekt jest taki, że krajowego już prawie nie ma i zostało tylko dla klastrowych kluczowych, a regionalnego jeszcze nie ma. I tu jest pies pogrzebany.

Nie mam przeglądu całego kraju, ale moi członkowie związku klastrowych mają. Z tego wynika, że wiele klastrowych z różnych regionów sygnalizuje, iż nie ma wsparcia regionalnego. Regiony, które wspierają klastury, należą do zdecydowanej mniejszości, rzadkości i to jest wyjątek, a nie reguła. Tymczasem powinno być to zupełnie powszechne, skoro na szczeblu centralnym zwolniliśmy się ze wspierania klastrowych regionalnych.

Przewodnicząca poseł Mirosława Nykiel (PO):

Bardzo proszę, pani przewodnicząca.

Poseł Ewa Malik (PiS):

Szanowna pani przewodnicząca, szanowni państwo, zastanawia mnie sprawa dotycząca wsparcia finansowego. Nie bardzo rozumiem, na czym polega polityka wsparcia. Czy jest to w gestii władz samorządów wojewódzkich? Czy jest to polityka uznaniowa, że damy albo nie damy, damy na pewne inwestycje i na pewne cele, a na inne nie? Czy nie wystarcza środków na inne klastury niż klastury kluczowe? A może państwo za słabo się staracie? O co tu chodzi? Co to jest za polityka? Czy jest to jakaś konkurencyjna polityka między rządem a urzędami, które zajmują się rozdziałem środków unijnych?

Dlaczego tak mało środków przeznacza się na zwykłe klastury w ramach regionalnych programów operacyjnych? Co dzieje się na szczeblu wyższym? Skąd to wynika? Trochę mnie to zaniepokoiło. Nie jestem członkiem Komisji ds. Unii Europejskiej, dlatego te tematy są mi mniej znane.

Skąd bierze się nierówność w rozdziale środków na wysokim szczeblu w Unii Europejskiej? Słyszę, że na pewne kraje idą środki, których celem jest m.in. wsparcie klastrowych, a do pewnych państw np. do Polski środki nie trafiają. Skąd bierze się ta bariera? Proszę o odpowiedź. Dziękuję.

Przewodnicząca poseł Mirosława Nykiel (PO):

Proszę bardzo, pan dr Bukowski.

Stały doradca Komisji Maciej Bukowski:

Dzień dobry państwu. Jeśli chodzi o wykorzystanie środków unijnych, tak naprawdę jest to decyzja danego kraju. Negocjując perspektywę finansową, układając programy operacyjne, a następnie negocjując z Komisją Europejską, kraje przedstawiają priorytety w wydatkowaniu środków. Można powiedzieć, że Polska tak sobie to urządziła.

Poseł Ewa Malik (PiS):

Rozumiem, że jest to uzgodnienie na szczeblu polityków, którzy reprezentują Polskę na forum europejskim? Tam zapadają te decyzje.

Stały doradca Komisji Maciej Bukowski:

Na poziomie urzędników.

Poseł Ewa Malik (PiS):

Na poziomie urzędników.

Stały doradca Komisji Maciej Bukowski:

Ministerstwo Rozwoju, a obecnie Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju negocjując następną perspektywę finansową, decyduje o tym, na co chciałoby wydać pieniądze, które ostatecznie przypadną w alokacji na Polskę.

Poseł Ewa Malik (PiS):

Rozumiem. Czyli państwo polskie ma dużo do powiedzenia na tym szczęblu.

Stały doradca Komisji Maciej Bukowski:

Zawsze jest pewien dylemat, na co wydać środki. O ile dobrze pamiętam, w czasie, gdy zastanawiano się nad tym, czy i w jakim zakresie wspierać klastry, zwracano uwagę na to, jak klastry sobie radzą itd. Decyzje wynikały z negatywnej oceny wobec istotnej części klastrów – w zakresie pokładanych w nich nadziei. Nie oznacza to, że wszystkich, bo są bardzo dobre przykłady.

Można powiedzieć, że w tym zakresie występuje duże zróżnicowanie, w tym po stronie biznesu powołującego klastry, jak i przedstawicieli Państwa na poziomie centralnym i regionalnym, którzy często nie wiedzą, po co im klastry. Nie wiedzą, co chcą osiągnąć poprzez ten instrument polityki publicznej.

Nie widzę zmiany w tym zakresie. Wydaje mi się, że tak jest obecnie. Może to mocny i ciężki kamyczek do ogródka państwa z ministerstwa, ale wydaje mi się, że jest zasadny. W dalszym ciągu nie ma pewności co do celu istnienia klastrów. Natomiast wiele krajów wie, po co im klastry. W ten sposób chcą kształtować strukturę przemysłu, a szerzej – własnej gospodarki, regionu, w czymś się wyspecjalizować i uzyskać dodatkowe efekty sieciowe wynikające także z geografii – jak z cytowanego Portera.

Przewodnicząca poseł Mirosława Nykiel (PO):

Bardzo dziękuję. Czy pan minister chciałby coś dodać?

Podsekretarz stanu w MPiT Marcin Ociepa:

W sprawie polityki spójności proszę o oddanie głosu pani dyrektor Szczepańskiej.

Przewodnicząca poseł Mirosława Nykiel (PO):

Pani dyrektor Szczepańska ma głos. Bardzo proszę.

Dyrektor Departamentu Programów Wsparcia Innowacji i Rozwoju Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju Małgorzata Szczepańska:

Bardzo dziękuję, panie ministrze. Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju jest instytucją zarządzającą i odpowiedzialną za Program Operacyjny Inteligentny Rozwój. Po kolei. Środki na poziomie krajowym na rozwój klastrów kluczowych i ich internacjonalizację są – w dużej alokacji, która nie jest w pełni wykorzystywana. Rzeczywiście w tej chwili wspieramy tylko 16 KKK. Dojdą jednak inne podmioty, jeśli zostaną wyłonione w wyniku organizowanego konkursu przez MPiT. Jeżeli spełnią określone wymagania, będą mogły ubiegać się o środki finansowe.

W tej chwili na wsparcie z PO Inteligentny Rozwój dla KKK przeznaczone zostało prawie 130 mln zł. Wykorzystanie środków krajowych jest na poziomie 22%, czyli ok. 30 mln zł i na taką kwotę zakontraktowano umowy. Zasady finansowania KKK zostały uzgodnione w negocjacjach, które prowadzono z Komisją Europejską dla poprzedniej perspektywy finansowej. Przyjęto założenie, które wynikało z polityki klastrowej, to jest, że klastry kluczowe, które mają już wydźwięk ponadregionalny, wspierane są na poziomie krajowym. Natomiast klastry, które są w fazie wczesnego rozwoju, będą wspierane na poziomie regionalnym.

Głównym źródłem wsparcia polityki innowacyjności w Polsce są środki Unii Europejskiej. Może powinno się to zmienić, żeby środków krajowych było trochę więcej i być może dyskusja na ten temat powinna się przetoczyć.

W trakcie negocjacji regionalnych programów operacyjnych Komisja Europejska znacząco ograniczyła możliwość wsparcia klastrów rozwijających się ze środków regionalnych. Każdy może uzyskać szczegółowe informacje na ten temat od marszałków województw, którzy negocjowali regionalne programy operacyjne.

Rzeczywiście jest tak, jak mówił pan prezes Krystowski, iż w tej chwili jesteśmy na etapie tuż przed tzw. śródkresowymi przeglądami wszystkich programów operacyjnych. Być może jest to moment refleksji, w tym również ze strony Komisji Europejskiej, bo takie głosy wydają się być słyszeć. Komisja mówiąc o przyszłej perspektywie finansowej, nie mówi już o budowaniu ekosystemu w zakresie wspierania innowacji. Trudno sobie wyobrazić ekosystemy bez wspierania inicjatyw klastrowych, ale to jest pewnie rzecz, o której będziemy mogli dyskutować, czy to przy okazji śródkresowych przeglądów programów, czy też przy okazji dyskusji o przyszłej perspektywie.

Negocjacje na przyszłą perspektywę wbrew pozorom nie są tak odległe. Jest to perspektywa raczej krótkoterminowa. Tyle gwoi wyjaśnienia. Dziękuję bardzo, panie ministrze, za udzielenie głosu.

Posel Ewa Malik (PiS):

Dziękuję za wyjaśnienie. Bardzo wiele mi to w głowie wyjaśniło.

Przewodnicząca poseł Mirosława Nykiel (PO):

Bardzo dziękuję. Jeśli nie ma więcej głosów, zamykam posiedzenie. Dziękuję za dobrą dyskusję. Mam nadzieję, że ta dyskusja przyczyni się do tego, żeby polskie klastry polskie zostały wzmocnione, również finansowo.

Bardzo dziękuję. Zamykam posiedzenie.